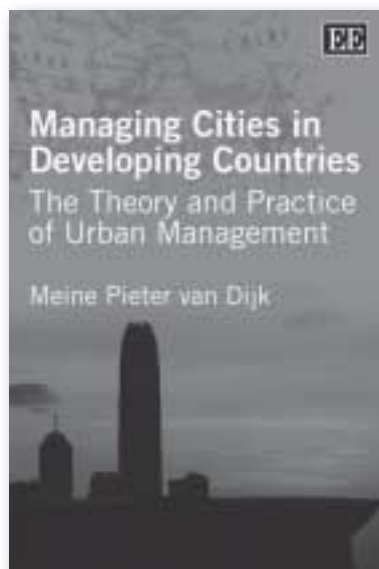

De redactie nodigt lezers uit boeken te recenseren voor deze rubriek

Het boek, *Managing Cities in Developing Countries*, heb ik gelezen tijdens een reis naar een van de landen in Midden-Amerika, waar de urbanisatie nog maar pas is begonnen. Het grootste deel van het land is nog ruraal van karakter, en men krijgt al gauw het idee dat de geschiedenis hier heeft stilgestaan, een idee dat hoogstens weersproken wordt door de buiten gestalde tv's, het overmatig gebruik van mobiele telefoons, en de neonverlichte internetcafés.

Ik heb me afgevraagd wat ik wijzer was geworden door het lezen van genoemd boek. Deze publicatie van Meine Pieter van Dijk is een bijzonder boek, want het omspannt zo ongeveer de gehele aarde. Het brengt ons naar Addis Abeba, Bangalore, Nanjing, Deventer(!), de Yangtze River, Gajurat, Kaya, Porte Alegre, Villavicencio, Dakar en vele andere steden in ontwikkelingslanden. Centraal voor hem zijn urban competitiveness (een begrip geleend van Michael Porter) en met name de zogenaamde new public management theorie. Dat laatste begrip is cruciaal voor goed stedelijk beheer en gaat uit van vier pilaren: autonomie op een zo laag mogelijk beleidsniveau, verantwoordingsrelatie ten aanzien van de inzet en het gebruik van schaarse publieke middelen, klantgerichtheid in lokaal opzicht (met name de burgers), en marktgerichtheid op basis van concurrentie (bijv. bij openbare dienstverlening). Deze laatste vier begrippen zullen wellicht door sommigen als een open deur worden beschouwd, maar de auteur legt hier terecht de vinger op de zere plek in het beleid van veel steden in ontwikkelingslanden, waar het stedelijk gouvernement vaak eerder haar bestaansrecht aan zichzelf ontleent dan aan publieke dienstverlening. De auteur bespreekt vele issues en situaties in steden in ontwikkelingslanden om het door hem gepropageerde new public management model te toetsen. Hij doet dat met vele overtuigende voorbeelden, ook al had ik persoonlijk liever een meer analytisch georiënteerd toetsingskader gezien om ook de algemene geldigheid en transferabiliteit van zijn vindingen beter in het vizier te krijgen. Het blijft nu af en toe gissen in hoeverre de gehanteerde voorbeelden representatief zijn voor stedelijke ontwikkelingen in alle ontwikkelingslanden. Het bovenstaande neemt niet weg dat de studie van Meine Pieter van Dijk veel nieuwe inzichten bevat en een bron van inspiratie is voor een ieder die de stedelijke problematiek in de Derde Wereld ter harte gaat. Na lezing van zijn opus kwamen bij mij drie vragen op. In de eerste plaats, wat zegt ons de economische theorie over de grootte van steden? Twee eeuwen geleden waren de grote steden nauwelijks bekend, en thans is

Meine Pieter van Dijk (2006) *Managing Cities in Developing Countries; The Theory and Practice of Urban Management*. Cheltenham: Edward Elgar.

de urbanisatiegraad wereldwijd zo'n zestig à zeventig procent. Hoe komt dat en is er een grens aan de omvang van steden? In de jaren zeventig van de vorige eeuw stelde Bill Alonso reeds de vraag over stadsomvang: "How big is big enough?" en "How big is too big?" En meer recentelijk stelde Ed Glaeser de vraag: "Are cities dying?" Het antwoord op die vragen is mijns inziens ondubbelzinnig: er is economisch gezien geen enkele natuurlijke grens aan de omvang van een stad, althans zolang de positieve agglomeratievoordelen maar groter zijn dan hun tegendeel. Werden steden van twintig miljoen inwoners zo'n vijftig jaar geleden nog bijna voor onmogelijk gehouden, thans spreekt men over mega-cities van vijftig miljoen inwoners, en is dan het eindpunt bereikt? Stedelijk

beleid doet er verstandig aan zich voor te bereiden op supra-cities van honderd miljoen inwoners binnen één generatie, met name in de ontwikkelingslanden. In de tweede plaats dient de vraag gesteld te worden: is er sprake van marktfalen en/of overheidsfalen bij stedelijke ontwikkeling en stedelijk beleid? Inderdaad, veel mensen op een kluitje kunnen last van elkaar hebben (congestie, lawaai-overlast, criminaliteit), maar ze kunnen ook veel plezier van elkaar hebben (schaalvoordelen in het aanbod van voorzieningen, zoals theaters, openbaar vervoer, gemeenschappelijke infrastructuur). Overheden zouden via een uitgekend marktgeoriënteerd beleid daar slim op kunnen inspelen, maar dat veronderstelt wel dat stedelijke overheden hun eigen verantwoordelijkheid nemen en zich niet door de waan van de dag (inclusief corruptie) laten meeslepen. Het zou inderdaad interessant zijn te zien in hoeverre de new public management theorie hierin behulpzaam zou kunnen zijn. En ten derde dient de vraag te worden gesteld in hoeverre methodologisch uit een grote veelheid van buitengewoon interessante casestudies (met veel deskundigheid beschreven) meer algemene conclusies kunnen worden getrokken. Er is immers een rijk scala aan kwantitatieve empirische studies voorhanden, en het zou logisch lijken daarop moderne technieken voor vergelijkend empirisch onderzoek (zoals meta-analyse) los te laten. Dat zou ook erg interessant zijn voor de vraag in hoeverre vindingen en lessen overdraagbaar zijn op andere cases. De auteur zou de wetenschaps- en beleids wereld dienen met een tweede boek over zo'n ambitieuze onderzoekstaak.

PETER NIJKAMP
Hoogleraar aan de Vrije Universiteit